

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL X

No. 15

6

APRILIE

1930

În acest număr: Două fronturi dușmane: Armata-guvernul de Octavian Goga; Dorință, poezie de Emil Ciurgiuca; Lume nouă de I. Agârbiceanu; Prietenia Iugoslaviei de P. Nemoianu; Războiul României în lumină rusească de V. P. Râmniceanu; Controversă judiciară de Vladimir Nicoară; Dictatura demagogiei de Alexandru Hodoș; Gazeta rimată: Urmasul lui Robespierre de Iacob Iacobinul; Însemnări: O demisie cu tâlc, Legea contra alarmismului, Biserica și statul, În codrii Ardealului, Un alarmist, Politica lui Franz Iosef, Documente interesante, etc. etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STR. REGINA MARIA No. 35

32 PAGINI

UN EXEMPLAR 10 LEI

© BCUCluj

Țara Noastră

Două frânturi dușmane: Armata-guvernul

Cu cât trece vremea, cu atât se macină prestigiul țării secătuite și cu atât mai mult se lămuresc ascunzișurile oamenilor instalați la cârmă pe urma neiertatei slăbiciuni de sus și a valului de minciuni care a captat biata prostie de jos.

Guvernul d-lui Iuliu Maniu pe zi ce merge își deslușește tot mai limpede tainele compoziției sale interioare. Neconținut ies la iveală și azi și mâine firele nevăzute din care s'a urzit solidaritatea foștilor latifundiași de voturi. Pe scara vastă a păcatului, dela găinăria simplă până la trădarea de neam în război, se arată probele nenumărate ale elasticității morale cu care debutează la noi așa zisa „democrație”. Ca o consecință a călcării tuturor legilor menite să asigure echilibrul de simțire al unei societăți, conflictele acestor oameni sunt permanente cu tot ce trăiește împrejurul lor. Desfăcuți cu desăvârșire de evoluția normală a unei vieți de stat, ridicolii intruși improvizăți în stăpâni, se pun în contrazicere cu crezul nostru tradițional în materie de moralitate politică. Figuri triste de pe ambe crestele Carpaților s'au strâns laolaltă, ca iertându-se reciproc să-și menție o platformă de exploatare a deaproapelui. Opinia publică protestează neîntrerupt în fața infracțiunilor de diverse categorii care scot capul ceas cu ceas din lagărul guvernului. Origina dubioasă a fericțiilor matadori a devenit azi o axiomă cunoscută care nu mai impresionează. S'a trecut de mult peste granițele trasate pe seama oamenilor cum se cade și interverfindu-se ierarhia valorilor lumea mișcă din umeri cu stupoare și trece mai departe. Se știe foarte bine, de pildă, că d. Csicsó-Pop

a profesat insulte odioase la adresa României liberatoare în Camera ungurească și cetățeanul desgustat plin de dispreț nu mai are nimic de spus. Nimeni nu tăgăduiește că Zipstein e agent bolșevic și directorul Moldovan fost dezertor. E așa de mare însă colecția criminalilor saltați în domnie, că bunul simț ultragiaș primind o palmă din fiecare colț se retrage cu scârbă fără nici un sgomot, făcând să mocnească pretutindeni o răzvrătire surdă.

Dar după ciocnirea pe toată linia cu sentimentul public, guvernul ține parcă să aibă câte-un conflict special cu fiecare corp constituit sau pătură socială în parte. La tot pasul întâlnești o proaspătă izbucnire care cere satisfacție. Dacă ar sta cineva să facă tabloul altercațiilor continue, s'ar vedea că oblăduirea d-lui Maniu se găsește în ostilitate deschisă cu toate pulsațiile noastre de viață. Din cele mai recente controverse penibile însemnăm aici în pripă conflictele: cu funcționarii, cu negustorii, cu Consiliul legislativ, cu Curtea de casație, cu Curtea de conturi, cu Banca Națională, etc. Ori unde te uiți se schițează un nou gest de enervare și din toate aceste observatorului obiectiv simte închegându-se o atmosferă de neliniște unanimă cum n'a mai fost la noi în țară dela război încoace.

Acum, în sfârșit, s'a deslănțuit ultimul afront mai primejdios decât celelalte și mai plin de consecințe.

Cu armata, se știe, raporturile potențailor actuali n'au fost niciodată cele mai cordiale. Răceala era, cum am zice, organică și explicația e la îndemâna oricui. Cum putea să se simtă o apropiere, când se găseau în față doi poli opuși, degajați de curând dintr'o pătimășe înclăștare de pe câmpul de bătaie? Ce impulsuri de înrudire morală se puteau zămislisi între un ofițer român și cutare ministru „național” de sub conducerea fostului locotenent austriac Iuliu Maniu? Erau lumi diametral opuse, peste a căror prăpastie nicio putere din lume nu era în stare să dureze o punte de simpatie. Gândiți-vă, unul stătuse în tranșee la Oituz, altul făcuse declarații de supunere conțelului Tisza. Unul visa România-Mare, celalt jura credință Habsburgilor! Tocmai în această tragică dualitate este a se căuta neputința absolută de justificare a existenței actualului regim, care din primul moment apărea îndușmănit cu cele mai elementare exigențe ale sufletului românesc. Cu vremea însă diferențierea inițială a crescut și în timpul din urmă o dușmănie acută s'a declarat, ale cărei proporții au devenit îngrijitoare. Oștirea, seismograful cel mai sensibil al onoarei naționale, a refuzat, firește, tranzacțiile odioase ale unor jumătăți de români descinși din tabăra inamicului de ieri. Oștirea a fost împinsă fără voia ei să și exprime sila firească de contactul cu actualii logofeți ai țării puși la locul lor de capriciul inconștient al vremii. Mai ales stările din Basarabia au contribuit la lămurirea situației. Acolo, unde armata noastră întrevedea posibilitatea celei mai apropiate intrări în acțiune, soarta a vrut ca guvernul să fie captat de influențe cu totul ostile unor orientări naționale. D-nii Stere-Moldovan, unul șef politic, altul administrativ al provinciei dintre Prut și Nistru, trebuie s'o recunoaștem, nu erau tocmai indicați prin trecutul

lor să fie o trăsătură de unire între guvern și armată. În astfel de împrejurări ciocnirea era inevitabilă, mai ales că subțit ocrotirea dezerterului ajuns director la Chișinău o serie întreagă de indivizi certafi cu rânduielile țării ajunseseră în funcții oficiale. Dl. Iuliu Maniu, cunctator înveterat lovit de paralizia voinții, n'a făcut, se'nțelege, nimic ca să repare lucrurile. Nici nu-l trăgea inima pentru ostășimea de care se ținuse la distanță cu acea jenă morală comună celor mai mulți foști ofițeri K. u. K. rătăciți în rândurile noastre. Dar nici nu putea lua vreo măsură, fiindcă d=sa era prizonierul oamenilor împotriva cărora se ridica resentimentul armatei. Prekungindu=se de pe=zi pe alta disonanța fatală care nu se putea ameți cu jesuitismul micilor subterfugii advocățești, ea într'o bună zi s'a declanșat simplu și iremediabil. Zilele trecute la serbarea pentru unirea Basarabiei, demonstrația celor trei inspectori de armată împotriva d=ului Stere a tranșat problema, fără posibilități de=a se incurca lumea mai departe.

Avem, însăfârșit, o situație limpede.

Deoparte e guvernul care patronează pe d. Stere.

De alta e armata cu șefii ei.

Tergiversarea d=ului Maniu e ghilotinată de francheta generalilor. Mierosul șef trebuie să se declare cu cine votează. Cu alte cuvinte nodul gordian al politicei românești a fost tăiat cu sabia.

Dar cu câteva clipe înainte de=a se smulge mărturisirea fostului secretar al consistoriului din Blaj trebuie să vorbească un altul. E d. general Cihosky, ministru de război. D=sa prin slujba ce poartă trebuie să fie departe de echivocuri în chestiune. Sinceritatea la dănsul e profesională. Tertipurile sunt ale combinațiilor civile, obrazul militar le refuză. Deci d. general Cihosky e șilit să se declare. Dacă preferă pe d. Maniu, atunci și=a frânt sabia în două, iar dacă își afirmă solidaritatea cu camarazii lui, atunci s'a frânt gâtul guvernului.

Din două, una!

Ce e de așteptat, e soluția normală. Armata noastră trebuie să puie capăt unui guvern înjghebat din aventurieri ștrecurafi de dincolo de frontul războiului nostru. Așa se va întâmpla. S'ar părea că e o predestinare la mijloc. Gestul generalilor a intervenit ca o lovițură postumă a ostilităților de odinioară.

Un tun întârziat dela Mărășești a căzut în tranșeele dușmane și=a lovit în plin.

OCTAVIAN GOGA

Dorință

Mă vreau acolo unde de toate ești aproape
Și tuturor cuvântul se 'mparte de-o potrivă,
Unde svâcnește 'n pietre viața primitivă
Și zorile se varsă ca apa peste ape...

S'am creștetul în soare și gleznela în rouă,
Urechea aplecată pe fratele stejar,
S'aud urcând sub scoarță-i tot sufletu-mi, să par
Născut atunci din sânul naturii 'n formă nouă.

Dibuițoare mâna s'atingă pe aproape
Pe Dumnezeu, mirează plutind pe flori, pe ape...
Și pacea lui tihnită s'o beau setos prin pori
Și să-mi împrăștiu duhul la florile surori...

Ca să m'adun mai tână și mai întreg, s'ascult
Cum cântă'n mine seva și câmpul tot în creșteri
Și 'n fundul vieții mele să sorb ca mai demult
Răcoarea din poene, izvoarele din peșteri...

Mă vreau acolo unde de toate ești aproape
Și tuturor cuvântul se 'mparte de-o potrivă,
Unde svâcnește 'n pietre viața primitivă
Și zorile se varsă ca apa peste ape...

EMIL GIURGIUCA

Lume nouă

(Dintr'un carnet)

Într'una din zile rubedenia mea Ilarie lipsise mult de-acasă. Nu mi-a spus unde se duce, cum îmi spunea de obicei, iar eu nu l'am întrebat. Se înapoie târziu și mi păru istovit de puteri. Nu voi să mănânce nimic, deși eu ospătam chiar atunci, și aveam și o sticlută de rachiu tare pe masă. Un păhărel, unul singur din băutura asta, era patima lui Ilarie.

El șezu pe lavită, în colț, rămase cu căciula în mână, privea greu în pământ, și din când în când oftă.

Inserarea cădea grabnică. Se înorase la apus, și un vânt cu așchii de crivăț începu să sufle. Peste zi fusese senin și cald. Boii Domnului, gângăniile zmălțate în roș și punctate cu alb, cu piciorușele de ațe, se iviră în țărâna de subt gard.

Credeam că schimbarea asta a vremii îl supăraseră pe Ilarie. Știam că în ziua următoare avea de gând să samene ovăzul. Prin geam se vedeau acum fulgi răzlefi.

— N'o să fie mult, Ilarie; așa e primăvara, cu toane. Până dimineată vântul poate bate dela miază-zi. Vino mai bine și bea un rachiu.

El oftă, clătină din cap, și zise:

— Nu de vreme mă doare pe mine capul, bădiță Vasilie! Știu eu și cunosc nestatornicia primăverii. Dar mă apasă o altă povară, proștia omenească, bădițul meu.

— La vrâsta ta ce te mai poate mira? Sau ai de gând să schimbi tu lumea? N'au schimbat-o alții mai tari ca noi. De prostie nime nu-i poate vindeca pe oameni.

— Nu, și nici nu mi-ar păsa, dacă n'ar căpăta nas la purtare, dacă nu i-ar crește coarne și ar împunge. E nemaipomenit ce se pe-trece azi prin satele noastre, bădițul meu. Dumneavoastră, domnii dela oraș, nu aveți de unde ști. Dar noi cari trăim aici avem prilej de mirare și de adâncă întristare.

Ilarie tuși, își răsuci căciula, și după ce se uită un răstimp la ea, o puse pe laviță, apoi se ridică și se apropie de masă.

— Poate tot ai dumneata dreptate. Să beau un păhărel, că mă simt grozav de istovit. Iar după ce-l umplu și-l dădu peste cap, șezu mai aproape de mine, și continuă:

— De cât să stai o zi de vorbă cu un prost și înfumurat, mai bine ai căra pietre. Eu unul mai tare mă ostenesc. Nici nu-i o' osteneală ca alta, ci mai mult un fel de descurajare. Simți cum ți se topește toată voia bună, și ți se întunecă lumina din suflet.

Aprinsei o țigară, răsuci și el una.

— Dar, în sfârșit, despre ce e vorba, Ilarie?

— Despre ce să fie! Un lucru care frământă azi tot satul. Dumneata-l cunoști, sau cel puțin îți aduci aminte, de Ionu Dinului, știi roșcovanul acela care a tocat în doi ani averea părinților, și-și bate femea de-o face de minunea satului, alungându-o noaptea desbrăcată pe uliță.

— Da, mi-aduc aminte.

— Ei bine, azi a căzut și mai jos, se îmbată în crăsmă cu țiganii, și-i îndatorat până'n grumazi. Și totuși, e primejdie să ajungă primar în sat.

— Poate o voi el, dar oamenii nu se vor face de batjocură? După cât știi în satul nostru nu au fost primari decât oameni de omenie, dintre frunțași. Și-mi pare că și aveți primar un astfel de om.

— Da, bădițul meu, așa e cum spui. Avem primar ca și cei din trecut, un om cu care ne putem mândri: și priceput, și cu carte, și de omenie, și cu avere. Dar de-o vreme încoaci nu mai avem frunțași în sat. Adică mulțimea nu-i mai ține de frunțași. Iar acum se fac alegeri nouă, și Ionu Dinului are cea mai mare partidă. Că-ți va oameni cu scaun la cap m'au rugat să mă duc la el și să-l desmânt să nu ne facă satul de rușine, să fie el mai cuminte decât proștii care s'au adunat în jurul lui. Iată unde am fost azi!

Ilarie tăcu, fața i se întunecă, și așteptă mult până să-i vină cuvintele.

— Știi cu ce vorbe m'a întâmpinat, după ce mi-a strâns cu putere mâna? M'a bătut pe umăr și mi-a zis: Bine-mi pare, nene Ilarie, că ai venit pe la mine. Am nevoie în primărie de un om ca dumneata să-l pun casier. M'am gândit că nici unul nu ar fi așa de potrivit. Se îmbulzesc ei mulți, dar eu aleg. Numai un cuvânt aștept dela dumneata, și lucrul e isprăvit. Când m'a bătut pe umăr, el care s'a milogit de-atâtea ori înaintea mea cerându-mi ba împrumut, ba să-i iscălesc un cambiou, ba să-i dau o mierță de mălaiu, mi-a stat răsufierea. Iar când l-am auzit vorbind, era cât pe-acți să ridic cărja să-l isbesc!

— Indrăsnest și nerușinat, am răspuns eu simțându-mă jicnit în Ilarie, în neamul nostru vechiu și fruntaș din sat, neam din care au stătut aici mulți primari. Și, după astfel de obrăznicie, ai mai rămas în casa lui?

— Ce era să fac? Mă dusesem doar' să fac un bine satului. Să încerc să-l abat dela gândul să pună lista lui.

— Rău ai făcut și tu și aceia care te-au trimis! În loc să umblați după el, mai bine vă puneți să luminați pe oameni, să le arătați în ce prăpastie se aruncă.

Ilarie își frânse mâinile.

— Nu mai ai pe cine lumina, bădițul meu. Incercarea au făcut-o înainte și alții, și eu. Oamenii nu mai vor să audă nici de primarul de azi, nici de alți fruntași ai satului. Strigă în gura mare că s'au săturat de cei avuți, că a sosit vremea să-i conducă și să chivernisească unul dintre cei săraci. Aproape întreg satul a înebunit, așa că partida lui Ionu Dinului va aduna mai toate voturile. De aceea n'am putut să-i răspund cum ar fi trebuit. Am înghițit ocara și am început să-i arăt ce lucru rău face pentru satul întreg. Am luat pe rând trebile dela primărie și i-am dovedit că el nu se pricepe la nici una, nici ceilalți, pe care vrea să-i pună în consiliu. A trebuit să mărturisească, ticălosul, în fața mea, că nu se pricepe la nimic, fiindcă i-am pus întrebări la cari trebuia să răspundă, și n'a putut. I-am arătat încurcăturile în care va duce satul, rușinea în care va cădea el însuși, când cei mari vor trebui să-l scoată din slujbă, i-am adus aminte că nu suntem un sat fără câini, și că vom fi destui cari să-l urmărim de aproape... Ce nu i-am spus? Ce nu i-am dovedit? El mă privea ca un stăpân, zâmbea și din când în când răspundea: „Cine se naște învățat?“ „Cine nu mai face câte-o greșală?“

M'am întors împotriva lui cu dovezile ticăloșii sale de până acum. I-am arătat că nu-i numai un om fără cunoștințe, ci unul care și-a risipit averea lui. Cum cutează să iea averea satului pe mâna lui? O să înfunde temnița. El rânjea și uneori îmi zicea: „N'avea grije de mine, nene Vasilie, o să-mi poarte alții, mai mari și mai tari ca dumneata, de grije. Să nu te doară capul de ce va fi cu mine“. Și, a rămas neinduplecat până la sfârșit. Acum văd și eu că făceam mai bine să-i întorc spatele după vorbele cu cari m'a primit“.

— Mare ticălos!

— S'a stricat lumea, bădiță Vasilie! Nime nu-și mai cunoaște azi lungul nasului, nime nu mai dă cinstea cuvenită altora. Toți strigă și se îmbulzesc în frunte. Oamenii cari mai înainte își dădeau cinstiți binețe, azi te privesc de sus și așteaptă să le dai tu. Toată lumea care mai înainte ar fi fost bucuroasă să poată schimba o vorbă cu tine, azi te hăte pe umăr ca viitorul nostru primar“.

Rudenia mea își spovedi încă multă vreme necazul inimei. Dar eu nu-l mai auziam de mult. Îmi amintii de-odată că lumea s'a schimbat pretutindenea, nu numai la sate, că azi mulți te bat pro-

fectori pe umăr, își dau sfaturi, te îmbie cu ajutorul lor pentru a răzbi prin vieață, dintre aceia cari ieri nu erau nimic, cari ar fi fost mândri să fie în apropierea ta, sau cari se rugau ei de tine. Oameni pe cari i-ai cunoscut mărgeniți, cu puține grăunțe în cap, azi îți dau ei îndrumări și te sfătuiesc cum să lucrezi. Meșteșugari, cu puțin deasupra cârpacilor, învață ei pe meșteri cum să croiască, cum să clădească. Nime, nici o împrejurare, nu le-a crescut valoarea. Dar în larma tot mai mare de după război, numele lor a fost strigat în dreapta și în stânga; spuma s'a ridicat deasupra matcei râului și ea se crede torentul. Strigătul și larma mulțimii i-au făcut să creadă că au ajuns să-și crească valoarea, că nu mai sunt cei vechi. Secăturile au ajuns genii, pentru că în epocile de răsturnare a adevăratelor valori, mai mult decât altă dată „obraznicul mănâncă praznicul“. Gândul mi l'am spus tare:

— Va trece ea și nebunia de azi, Ilarie.

— Va trece, bădiță Vasile, va trece, dacă nu vom fi ajuns cumva la coada veacului. Ci până va trece, de prostia asta vor suferi mai ales cei nevinovați. Că-i ușor nebunului să arunce o piatră în fântână, dar câți înțelepți nu se vor necăji până să o scoată?

I. AGÂRBICEANU

Prietenia Iugoslaviei

Incepem acest capitol prin enunțarea unei constatări paradoxale, și anume:

România nu are, în momentul de față, un adversar mai neîmpăcat decât Iugoslavia aliată.*

Facem această constatare, nu pe bază de resentimente provinciale, sau subiective, ci exclusiv în temeiul unor dovezi palpabile și unor argumente de pur raționament. Rolul nostru personal se mărginește strict la o mai bună, mai directă și mai apropiată cunoaștere a realităților din cuprinsul statului vecin și nimic mai mult.

Sârbo-croații suferă de o *megalomanie* refractară oricărei înțelegeri sincere cu vecinii. Defunctul Radici, scos din pușcărie în urma înțelegerii cu Pașici, a declarat că „un capăt al axei politice europene se găsește la Belgrad“. Aceasta este concretizarea unui *imperialism nemăsurat*, de care sârbi au dat suficiente dovezi, atât la conferința de pace, cât și de atunci încolo. Să nu se creadă că stăm în fața unui fenomen izolat și sporadic atunci când citim eșirile nejustificate împotriva României ale presei iugoslave. Am băgat de seamă că, atunci când e vorba de Basarabia, această presă întrece în licențe politice chiar și presa sovietică. E greu să presupunem, că dușmănia aceasta ar fi întreținută numai de cei câțiva publiciști ruși fără patrie, opoșiți prin redacțiile dela Belgrad; mai curând credem că este opera metodică și conștientă a *panslavismului activ*, al cărui centru, după

* Publicând studiul dlui P. Nemoianu am înțeles să lăsăm autorului întreaga răspundere a afirmațiilor sale, chiar atunci când, ca și în cazul acesta, am avea de făcut anumite rectificări. (N. R.)

prăbușirea Rusiei țariste, s'a mutat la Belgrad (cel doctrinar fiind la Praga).

Nu ni se pare a fi o pură întâmplare faptul, că singurul stat cu care n'am putut să lichidăm nici o chestiune pendintă ce derivă din tratatul de pace, sau din noua configurație politică, — este tocmai aliată noastră: Iugoslavia. Cu Ungaria, dușmană pe față de o mie de ani, înafară de chestiunea optanșilor, — evident, cu un substrat nedrept, politic, dar totuși explicabil, — nu mai avem nici o altă chestiune nelămurită. Cu Iugoslavia, după zece ani de tandre raporturi de alianță, n'am putut pune la punct nici măcar chestiunea semnelor de graniță, fără să mai vorbim de chestiuni mai importante și mai complicate.

Toate acestea denotă la vecinii noștri iugoslavi o stare de spirit care dă de bănuț și pe care trebuie s'o examinăm mai adânc și în mai multe direcțiuni. Dăm mai la vale câteva indicii destul de semnificative.

Prin regulamentele militare, recruții sârbi învață că, dușmanii sârbilor sunt: românii, ungurii, nemții, etc., adică ocupăm locul cel dintâi. Generalul activ N. Ţolovici, fost comandant al trupelor care au ocupat orașul Timișoara, scrie în ziarul „Politika“ din 17 Noemvrie 1928, cu prilejul împlinirii celor zece ani dela unire, următoarele liniștitoare rânduri pentru români:

„Anul acesta, — an jubilar pentru unitatea noastră națională, — se împlinesc chiar zilele acestea zece ani dela ocuparea Banatului și dela intrarea armatelor sârbești în Timișoara“...

„Marea nedreptate ce s'a făcut poporului nostru (la conferința de pace), prin împărțirea Banatului și prin înstrăinarea Timișorii de patrimoniul regatului nostru, constituie pentru noi o amintire dureroasă. Tocmai acum, în zilele acestea de bucurie, această nedreptate ne aduce aminte deasemeni și acea emoțiune adâncă încercată acum zece ani, când trupele noastre au fost primite cu însuflețire pretutindeni în Banat și în Timișoara“...

„Fie ca aceste amintiri, precum și numeroasele morminte ale ostașilor și internașilor noștri, ce se găsesc în Timișoara și Arad, să rămână, pentru totdeauna, ca o dovadă istorică, indicând limita graniței noastre naționale și militare“...

„Astăzi, când toate orașele noastre serbează aniversarea cuceririi orașului Timișoara, — vechea capitală a Voivodinei sârbești, — localitățile din prejurul Timișorii nu iau parte la această bucurie, precum nu serbează această aniversare nici numeroasele sate sârbești așezate dealungul Dunării, eliberate prin sânge sârbesc și făcute apoi plocon pe tîpsie de aur“...

„Dar poporul și armata noastră, totuși, nu vor uita niciodată amara lor soartă, deoarece este adânc și cu sânge întipărită în inimile și mintea noastră, iar gândul nostru va fi îndreptat spre acele ținuturi până când istoria nu va repara nedreptatea“...

O prietenie, mai precis și mai competent exprimată, — nici că se poate!

Dar spiritul acesta de dușmănie și dispreț față de români este întreținut, ca o dogmă, și în școală. Iată, de pildă, ce ne este dat să citim despre români într-o carte de geografie sârbească, apărută în 1927 în ediția a opta, care se propune în toate școlile secundare din Iugoslavia: *

„...Poporul românesc are însușiri foarte urâte, pe care le remarcă toți cei ce-l cunosc; el este leneș și inactiv. Cauza acestei stări de lucruri este, probabil, situația de sclav a țaranului, în urma căreia el nu simte nici un dor de muncă. Pământul întreg se găsește în mâna marilor proprietari și a nobililor numiți boieri, iar țaranul trăiește pe acest pământ ca arendaș, sau lucrător în parte“.

„Neamțul Heksch afirmă că, din punct de vedere cultural și al însușirilor naționale, sârbul stă în ierarhia societății umane pe o treaptă incomparabil mai înaltă, iar din punct de vedere al caracterului, se ridică deasupra lui ca un Cimbrazo“.

„Vecinii îi consideră pe români ca foarte ușuratici și nedemni de încredere. De aci derivă și proverbul sârbesc: „Ni u fikvi suda, ni u vlahu druga“. (Nici dovleacul mințe, nici românul prieten)“.

„Și după felul de trai, muncă, curățenie și casă, românii stau departe de vecinii lor. În hrană ei nu prea știu să aleagă. Mâncarea lor cea mai frecventă și obișnuită este mămăliga, fiartă din făină de meu, care este fără nici o aromă. Superstiția în sărbători este trăsătura lor generală. În adevăr, se poate spune, că nu există popor care să creadă mai mult în spirite, vrăjitorie, vampiri, descântece, farmece și ghicitori, ca românii“.

„Țăranii români, în majoritatea lor, trăiesc în bordeie și colibe scobite în pământ. În Banat ei zidesc case la suprafața pământului, alcătuite din bușteni și scânduri, acoperite cu stof de paie, fără gust și fără aspect; de aceea, mai fiecare incendiu mistuie satul întreg. Feresțele sunt mici, odăile scunde și murdare, lipsite de orice mobilă și fără cea mai mică urmă de confort și adesea servesc și de grajd. Trebuie să ne mirăm, cum poate să trăiască un om într-o asemenea necurătenie“...

Iată ce învață elevii iugoslavi în școală despre români, viitorii lor camarazi de cruce în sensul tratatului de alianță: niciun singur cuvânt cuvânt respectuos, niciun dram de adevăr. Acelaș lucru trebuie să-l învețe și românii, căci un elev român a fost eliminat din liceul din Panciova, deoarece nu l'a lăsat inima să reproducă insultele și calomniile de mai sus la adresa neamului său.

Inregistrând aceste nedemne aprecieri la adresa noastră, din partea unor caractere ce se înalță ca muntele Cimbrazo deasupra noastră, — dacă mai pot avea caracter aceia cari după un atât de profund dispreț mai vor să stea în legătură de alianță cu noi, — încercăm și un sentiment de satisfacție: ura aceasta fără margini nu provine atât din slăbiciunile, cât mai ales din virtuțile noastre. Căci în acelaș loc și în aceiaș carte mai citim următoarele:

* T. Radivojević: Europa, Belgrad, 1927. p. p. 166—167.

„Din punct de vedere etnografic, niciun popor nu este așa de rezistent ca cel românesc. Cea mai bună dovadă despre aceasta o constituie românii din Banat. Ei nu numai că au rezistat cu succes presiunii maghiare și germane, dar au dat o dovadă și de o putere specială de a se înfițe între popoarele cu care ajung în contact. Ei nu vor să învețe limba vecinilor lor, nici să primească obiceiurile și însușirile acelor, ci îi silesc pe vecini să învețe românește“. „Este de ajuns ca o româncă să intre într-o casă sârbească, pentruca în scurtă vreme toți să se facă români“, — zice poporul nostru. Așa se explică puternica lor rezistență, precum și înmulțirea lor printre elementele străine; de aceea n'a rămas urme după sârbii cari pe vremea războaielor cu turcii se așezaseră în Ardeal; de aceea și în multe sate din Banat limba sârbească, obiceiurile sârbești și naționalitatea sârbească a fost înlocuită cu cea românească; de aceea, înfârșit, se mențin pușinii (!) români din Homolia și Craina, neatinși de progresul și cultura mediului în mijlocul și pe pământul căruia trăiesc“...

Dacă sârbii n-ar fi cât de cât prieteni, pentru această singură virtute a noastră — cum afirmă ei — n'ar trebui să ne insulte și să ne urască cu atâta patimă. Ungurii, dușmanii noștri de moarte, împotriva cărora tocmai ne-am aliat, au judecat mai puțin păfimaș această supărătoare virtute românească. Reproducem aci caracterizarea dușmanului milenar pentru aliații de azi și prietenii de totdeauna, după cum se exprimă diplomații noștri la fiecare ocazie:

„Este un popor strâns legat de naționalitatea, religia și limba sa. Bun la inimă, solidar și ospitalier. Ascultător și respectuos față de legi, la care vorba bună prețuește mai mult decât forța. Conservatismul românilor din Timiș și în general al românilor din Ungaria de sud, mai bine s'ar putea caracteriza în modul următor: românul iartă pe femeia decăzută, el aprinde luminare și pentru mântuirea sufletească a celui ce a murit în spânzurătoare, își ridică pălăria și în fața sinagogii, dar niciodată nu-l iartă pe celce și-a părăsit nația, religia sau numele“.*

Și acum, lămuriri fiind din toate punctele de vedere, se impune fireasca întrebare: ce politică să urmeze România față de Iugoslavia?

Modesta noastră părere este că nu avem decât două căi:

1. *Calea prieteniei reale*, nu tradiționale în sens diplomatic; dar în acest caz, măcar acum, trebuie să se instituie un regim de elementară toleranță pentru românii din întreaga Iugoslavia: din Timoc, din Macedonia și din Banat, în sensul principiilor depuse în tratatele de pace pentru protecțiunea minorităților etnice și a convențiilor încheiate direct, în trecut, sau care se vor încheie de aici înainte. Orice guvern român trebuie să refuze de aci înainte, categoric, orice invitație iugoslavă, care ar fi de aranjamente parțiale, fie numai pentru românii din Macedonia, fie numai pentru aceia din Banat. În secolul al XX-lea și sub egida Ligii Națiunilor, orice popor are dreptul la întrebuintarea limbii sale în biserică și școală, fără niciun tratat de

*Borovszky Samu: Temes vármegye és Temesvár, p. 144. *

alianță; acest drept ni-se cuvine îndoit atunci când suntem aliații statului iugoslav.

2. *Calea dușmăniei*, adică aceea practică de Serbia de ieri și de statul iugoslav de astăzi. În acest caz va trebui să ne aducem aminte de ceea ce spuse la 1876 Leon Gambetta, marele om de stat al Franței:

— „Imi închipui, în răsăritul Europei, o schimbare de frontiere care să permită reunirea tuturor românilor în regatul României. Prin toți românii, înțeleg pe cei din Bucovina, din Ungaria și chiar din Serbia și Macedonia“.*

P. NEMOIANU

---

* Tudor Teodorescu-Braniște: Oameni celebri, p. 51.

Războiul României în lumină rusească

II.

Am arătat în partea întâi a acestui articol, cum generalul Danilov afirmă că intrarea României în război n'a produs în cercurile înaltului comandament rus nici o bucurie, în schimb generalul prefinde că Germania, cunoscând slăbiciunea militară a țării noastre și uriașele bogății ce se puteau cuceri într'o acțiune victorioasă contra României, a primit cu satisfacție declarația de război adresată de noi Austro-Ungariei.

Mai mult chiar, Danilov crede că Puterile Centrale, fiind tentate de bogăția țării în grâu și petrol, de care duceau lipsă, ar fi avut intenția să declare ele război României, și că noi numai le-am prevenit. Această afirmație este de sigur cam riscată, nefiind probabil ca Germania și Austro-Ungaria, în situația în care se găseau în cursul verii anului 1916, să caute să-și sporească numărul dușmanilor, cu toate perspectivele ce li-se deschideau, în cazul unei victorii contra României. Afară numai dacă nu erau absolut sigure de izbândă.

Desfășurarea luptelor pe cele două fronturi românești, generalul rus o descrie pe scurt, afirmând că celor douăzeci de divizii românești, Puterile Centrale au opus, la nord, 26 divizii de infanterie și $7\frac{1}{2}$ divizii de cavalerie, iar la sud, 9 divizii de infanterie și 2 de cavalerie, în total, prin urmare, $44\frac{1}{2}$ divizii.

Trupele ruse, cari au intrat în Dobrogea pentru a coopera cu trupele românești, au fost abia două divizii de infanterie și una de cavalerie, întâlnindu-se cu grupul Mackensen, pe linia Rașova—Tuzla, tocmai la 16 Septembrie, o lună după intrarea României în război.

Aci ar fi cazul să ne întrebăm, de ce această întârziere și dacă ea n'a fost una din cauzele dezastrului nostru dela Turtucaia? O grabă mai mare a comandamentului rus, în a transporta trupe în Dobrogea, ar fi putut poate să-l împiedece.

După retragerea forțată din Transilvania a armatei române, dreapta acestei armate — prefinde generalul — se găsea complet separată de aripa stângă a armatei a 9-a ruse, ceea ce sili guvernul român să ceară grabnic ajutor Rusiei.

„Trebue să se noteze aci — spune Danilov — că până în acel moment critic, *România nu jinuse prea mult să vadă trupe rusești pe teritoriul său, temându-se probabil să nu-și piardă independența în ce privește comanda trupelor sale*“.

„Golul dintre armata rusă și trupele românești a fost mai întâi complectat cu cavalerie, pe urmă aripa stângă a armatei a noua a fost treptat prelungită până la Târgu-Ocna. Cam la aceiaș epocă s'au mai trimis trupe rusești și în Dobrogea. Aceste trupe au oprit, la începutul lunei Noembrie, ofensiva generalului Mackensen aproximativ la o zi de marș de cursul inferior al Dunării.“

Că Brătianu n'a finut prea mult să vadă trupe rusești pe teritor român, se prea poate. Faptul, dacă a existat, nu se datorește însă temerii de a pierde independența de comandament, ci, mai de grabă neîncrederii în lealitatea Rusiei. 1878 era încă proaspăt în memoria românilor!

În ce privește afirmația, că armata rusă a oprit ofensiva lui Mackensen, ea este cu totul eronată, de oarece rușii n'au reușit, în nici un moment, să oprească această ofensivă. Ea a fost oprită de generalul Averescu, adus pe frontul de sud pentru a restabili situația, și a și restabilit-o. Din nefericire, pericolul devenind tot mai mare în Carpați, generalul român a fost mutat pe frontul de nord, de care fapt a profitat Mackensen pentru a ataca din nou, respingând armata româno-rusă, lipsită de înțeleapta conducere a generalului Averescu.

Danilov continuă spunând că, după ce Mackensen a trecut Dunărea la Șistov, comandamentul rus s'a văzut silit să trimită trupe și în Muntenia. „Împreună cu românii, aceste trupe au atacat la 1 Decembrie forțele generalului la sud-est de București; dușmanul se găsea atunci într'o situație foarte grea, din care n'a reușit să scape decât grație trupelor de ajutor sosite pe front în ultimul moment“.

Este de sigur vorba aci de bătălia dela Argeș, bătălia la care rușii abia dacă au luat parte. Ei începuseră să sosească, ce e drept, pe frontul Munteniei, însă în număr cu totul neînsemnat.

După căderea Capitalei, armatele române retrăgându-se spre Moldova, Rusia se văzu silită să trimită forțe noi în România, al cărei guvern — spune generalul rus — nu mai vedea nici un inconvenient în prezența trupelor ruse pe teritoriul român.

În Decembrie și începutul lunei Ianuarie 1917 situația a fost foarte critică pentru România, germanii atacând cu forțe mari în

regiunea Buzău—Focșani, „silindu-ne să le abandonăm această zonă și să ne retragem dincolo de Siret, reușind să stabilizăm frontul abia la jumătatea lui Ianuarie“.

În aceste câteva rânduri rezumă Danilov luptele dela R. Sărat—Zoița, în care armatele rusești au dat în număr mare, pentru prima oară, pe acest front, ochi cu dușmanul. Ele aveau menirea să oprească aci înaintarea germanilor, pentru a da posibilitate trupelor române să se retragă nevăzute; au fost însă ușor învinse, rezistența lor fiind minimă, față de importanța atacurilor.

Generalul arată apoi, că efortul făcut de dușman, de a rupe frontul de pe Siret, sili comandamentul rus să continue să sporească efectivele din România și, în primăvara anului 1917, erau, pe frontul român, lung de 500 kilometri, 36 divizii de infanterie și 6 de cavalerie rusești, pe când românii nu aveau decât 6 de infanterie și una de cavalerie. Ei nu țineau decât un front de 35 kilometri. Danilov termină acest capitol prin următoarele cuvinte: „Cititorul a văzut din cele ce preced că, în a doua parte a anului 1916, Rusia fusese din nou chemată să vie în ajutorul Antantei, ajutând de astădată un aliat nou. Armata sa fusese silită să pătrundă pe teritoriul român, să-și prelungească frontul, și așa prea întins, cu mai multe sute de kilometri și să detașeze pentru apărarea României aproape un sfert din forțele sale. Ea trebuise să vegheze, în afară de această, și la răvtașirea întregii armate române, a refugiaților și a populațiunii din Moldova. De altă parte, rețeaua de căi fiind foarte puțin dezvoltată, nu existau decât puține posibilități ca, la caz de nevoie, să se poată retrage trupe de pe acest front. În orice caz, o asemenea operație cerea foarte mult timp.

Intrunite toate aceste circumstanțe au agravat și mai mult situația noastră strategică, lipsind în mod definitiv armata rusă de libertatea ei de acțiune“.

Este evident că, prin această concluzie, generalul rus vrea să facă România în parte responsabilă de ulterioarele evenimente, care au dus la revoluție și la dezastrul armatei rusești. Este inexact însă, că Rusia a veghiat la aprovizionarea întregii armate române, a refugiaților și a Moldovei, astfel că lipsa de alimente ce s'a făcut simțită la Petrograd în Februarie și Martie 1917, cauză imediată a revoluției, nu se datorește decât lipsei de organizație a transporturilor în propria ei țară, împiedecând aprovizionarea Petrogradului. Tot atât de inexact este, că ajutorul militar dat de Rusia României, lipsind-o de libertatea de acțiune, a cauzat indirect dezastrul armatelor rusești. Acest dezastru se datorește descompunerii armatei și demoralizării soldatului rus de către propaganda bolșevică.

* * *

În alt capitol, generalul Danilov vorbește și mai laconic despre partea a doua a războiului României.

„In ce privește frontul român — scrie generalul — s'a încercat o ofensivă în ultimele zile din Iunie, cu direcția Focșani. Forțele angajate cuprindeau un total de 24 divizii, din care 14 rusești și 10 române.

Înaintarea grupului de Nord începu la 24 Iunie și a fost urmat de un succes remarcabil. Liniile germane au fost date peste cap și inamicul silit să se retragă cu pierderi mari. Succesul urma să fie complectat printr'o nouă ofensivă în sectorul Nămoloasa spre Râmnic, ofensivă care avea să pornească la 26 Iulie. În ziua de 25 însă, generalul Cerbacev, comandantul frontului român, *primi o telegramă dela Kerensky, șeful guvernului provizoriu, ordonându-i, în numele acestui guvern, încetarea ofensivei.* Ordinul era motivat prin retragerea armatelor ruse pe frontul galițian și prin slăbirea moralului soldatului rus.

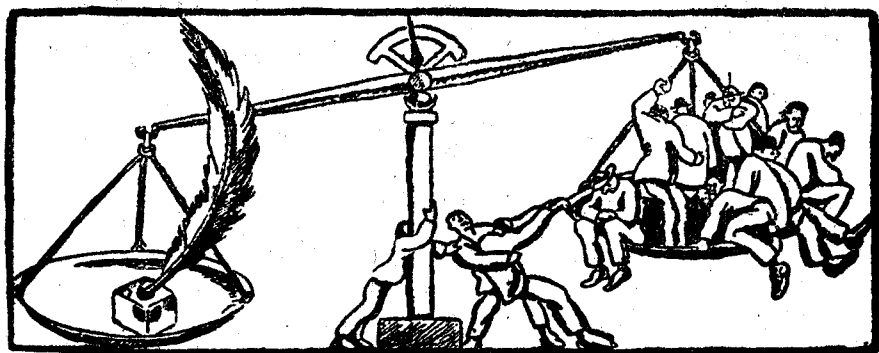
Retragerea precipitată a armatelor ruse făcu necesară o regrupare pe frontul român, pentru a întări aripa dreaptă. În acest scop s'au retras trupe rusești din România, pentru a întări liniile în celelalte sectoare, circumstanță de care inamicul a căutat să profite.

La 6 August — încheie generalul — un grup puternic din armata Mackensen atacă sectorul nostru dela Mărășești. Două zile mai târziu, o ofensivă austriacă pe declanșă în direcția Târgu-Ocna. Inamicul căută să rupă frontul, *lovindu-se însă pretutindeni de rezistența îndârjită a trupelor ruse și române*“.

Relatare colorată a evenimentelor, pentru că generalul uită să menționeze, că succesul dela 24 Iunie a fost un succes special românesc, sectorul în care s'a deslănțuit ofensiva fiind compus exclusiv din trupe românești sub comanda generalului Averescu.

Tot astfel uită să spună că regruparea forțelor pe frontul român era necesită de faptul, că trupele ruse fugeau de pe front și că trebuiau înlocuite cu trupe românești, rămânând curând singure în fața dușmanului, astfel că rezistența dâră de care vorbește este un merit exclusiv al românilor. Rușii nu numai că n'au rezistat cu îndârjire; ei fugeau pur și simplu de câte ori se deslănțuia un atac, fiind siliți românii să-i înlocuiască.

V. P. RÂMNICEANU

Controversă juridică

La consiliul de război sub regimul stării de asediu. Președintele un colonel de artilerie, grav și aspru la vorbă. Membrii, doi maiori fineri și doi căpitani și mai tineri, chemași pentru prima dată să țină cumpănă dreptății, privesc mirați la inculpată, o țărancă îmbătrânită prematur, îmbrăcată răpănos. Din opincile uriașe spânzură îndărăt capetele obielelor pline de noroi; o catrință petecită și străveche îi înfășură șoldurile scheletice. Privește liniștit la „judecăterii ei firești” și răspunde calm la toate întrebările președintelui. Soba de fontă, așezată într'un colț cu burlanul întins până peste capul domnului comisar regal, scoate puțin fum, dând un cadru de mizerie potrivit inculpatei. Înșepătura fumului imprimă dezbaterei o notă de grabă, la care inculpata nu ia parte, deoarece răspunde c'o indiferență care scoate din răbdare atât pe președinte cât și pe comisarul regal. Apărătorul, un tânăr avocat, ia note grăbit. Printr'o eroare de procedură, datorită fumului care grăbește pe judecători, s'a ceit ordonanța definitivă înainte de stabilirea identității inculpatei.

Apărătorul: Domnule președinte, cer cuvântul pentru ridicarea unui incident.

Președintele: Iar începeți a ridica incidente?

Apăr.: Trebuie!

Preș.: Ce să mai spuneți? Aveți cuvântul.

Apăr.: Trebuia să se stabilească identitatea inculpatei înainte.

Preș.: Tot aia e! O stabilesc acum.

Apăr.: E o greșală de procedură. Cer să se consemneze în procesul verbal de ședință.

Preș.: Să se! (către inculpată) Cum te cheamă?

Inculpata: Măria.

Preș.: Numai atât?

Inculp.: Păi... așa mă cheamă!

Preș.: A cui ești?

Inculp.: A lui Dumnezeu sfântul!

Preș.: Cum îl cheamă pe bărbatu tău?

Inculp.: N'am, sărut mâna la măriile voastre.

Preș.: Da cum l'o chemat?

Inculp.: Moldovan Gyula.

Preș.: Ce profesie ei?

Inculp.: Văduvă, sărut mâna la...

Preș. (răstit): Păi aia e profesie?!

Inculp.: Cum socotiți și măriile voastre!

Preș.: Cu ce te hrănești femeie?

Inculp.: Vai de capul meu! Numai unul Dumnezeu mă știe!
Hrana mea la dușmani și la cei cari mă poartă pe drumuri, o femeie săracă și văduvă care...

Preș.: Destul! Nu măcina atâta! Răspunde numai la ceia ce te întreb, și scurt. Avere ai?

Inculp.: O căsuță și-o văcuță.

Preș.: Câți copii ai?

Inculp.: O fătuiă. Aceia cu pricina pe care o fâpat-o în canalul șuselei gornicul, călcal'ar nevoia și tunje fenia...

Preș.: Ho! Iar ai început?

Inculp.: D'apăi că trebuie să-mi spun durerea dacă am venit tocmai aici la capătul dreptăței.

Preș.: Lasă durerea și răspunde la ceia ce te întreb. Ce-ai avut cu gornicul?

Inculp.: D'apăi... călca-l'ar vaca cea neagră, eu n'am avut ninica, el ni-o zdroghit fătuiă, că umblă numai cu vinarsul în cap.

Un maior: Ce este ast' cornic?

Preș.: Domnule maior n'aveți voce să puneți întrebări de cât prin organul meu! Ce-i gornicul femeie?

Inculp.: Un prăpădit, sărut mânila la mânila voastre! Are o gură spurcată care nu se mai află și-o inimă de câne.

Preș.: Lasă gura și inima. Ce slujbă face?

Inculp.: Vai de slujba ceia! Prăpădește vremea lui Dumnezeu sfântul, că-i un beșan, care nu se mai află.

Preș.: Domnule comisar regala, lămurește-l d-ta pe d-l maior ce-i gornicul, că inculpata e tâmpită.

Comis regal.: Domnule președinte și onorat consiliu, după cum ați văzut din ordonanța definitivă, semnată de d-l general comandant, gornicul este un funcționar comunal, apărat de articolul respectiv din codul penal, pe care voi avea onoarea să-l comentez în rechizitorul ce cu onoare o să-l pronunț în fața domniilor voastre la

timpul oportun, și prin urmare în calitate de funcționar comunal a fost ultragiatic în exercițiul funcțiunii sale de către inculpații aici de față.

Preș.: Prin urmare gornicul este funcționar comunal?

Comis. regal.: Exact!

Apărător.: Domnule președinte, cer cuvântul pentru ridicarea unui incident.

Preș.: Iar ridici? Lasă-l neridicat!

Apăr.: Domnule președinte, în virtutea dreptului sfânt de apărare, cer cuvântul pentru ridicarea unui incident.

Preș.: Poftim ridică-l! Ai cuvântul!

Apărător.: Domnule președinte și onorat consiliu, d-l comisar-regal este în completă eroare când afirmă că gornicul este funcționar comunal. Nu, domnilor judecători! Gornicul este un simbrias al obștei, plătit de obște, și care n'are nici o atribuție de cât paza ogoarelor. Este un simplu jitar, cum zicem în vechiul Regat. În consecință, gornicul nefiind funcționar încadrat în statutul respectiv, — și sunt sigur că nici d-l comisar regal n'are să poată face dovadă că jitarii sunt încadrați în statutul funcționarilor, — vă rog să respingeți acțiunea ca nefondată și rău îndreptată la consiliu, rămânând ca reclamantul să se adreseze judecătoriei de pace pentru ofensă, dacă se va considera ofensat.

Preș.: Domnul comisar regal ce zice?

Comis. regal.: Onorata apărare n'are dreptate. Vă rog respectuos să deliberați asupra incidentului și să-l respingeți. Imi permit totuși să atrag foarte respectuos, atențiunea dv. asupra procedurii întrebunțată de onorata apărare cu ridicarea incidentelor nefondate pentru a răpi timpul prețios pentru noi, toți.

Apărător.: Cer cuvântul!

Preș.: Nu ți-l dau! (*sună clopoșelul*). Consiliul intră în deliberare asupra incidentului ridicat de apărare și vă rog să evacuați sala. (*Ese întreaga asistență*).

Preș.: Ei? Ce ziceți?

Un maior.: Se pare că gornicul nu-i funcționar.

Preș.: De unde știi?

Un maior.: Așa spune apărătorul.

Preș.: Vax! Păi ăla ce vrei să spue? Nu trebuie s'o apere?

Un căpitan.: Dar nici comisarul regal n'a dovedit că gornicul ar fi funcționar.

Preș.: Alt vax! Ce să-ți spue comisarul regal, căpitane? Nu ți-a spus că apărarea n'are dreptate? Și uite aici! (*scutură dosarul*). Au semnat aici jandarmul, primarul, raportul și d. general comandant, că gornicul a fost ultragiatic. Păi, am să-l cred eu pe ăla dela banca apărării?

Alt căpitan.: Dar domnule colonel aici în instanță trebuie să ne facă dovadă că...

Preș.: Căpitane, când vorbești cu mine scoate țigara din gură! Ei, gata! (*Sună clopoșelul. Fiecare vine la locul său*). Consiliul

deliberând peste incidentul ridicat de apărare (*tare*) îl respinge pe acesta și pe toate celelalte ce le-ar mai ridica și intră în desbaterea fondului. (*Către inculpată*): Pentruce ai suduit gornicul, fă femeie?

Inculp.: Da nu l'am suduit!

Preș.: Ce i-ai zis?

Inculp.: Nimica!

Preș.: Cetește grefier ce-a zis inculpata?

Grefierul (mormâe) pe când... pe malul șanțului... inculpata i-a zis: „Mânce-te fenia, porc bețiv“.

Preș.: Auzi?

Inculp.: Aud.

Preș.: Nu-i așa?

Inculp.: Ba așa o hi! I-oi hi zâs că eram tare amărâtă că ni-o zdroghit fătuța și i-o zmuncit buruenile care le culesese de pe șanț pentru văcută.

Preș.: Va să zică l'ai suduit?

Inculp.: Da cum l'am suduit?

Preș.: Cum îi scris acolo!

Inculp.: D'apoi par'că aceia îi sudalmă? Ia așa o vorbă pe care o zăce omul și la bucurie și la supărare.

Preș.: Așa?! Lasă că o să vezi tu! Să se introducă gornicul.

Grefierul (strigă): Vasile Ciortea!

Gornicul (deafară): De față! (*Intră. E băut*). Să trăiți, măriile voastre!

Preș.: Vino mai aproape. Cu te cheamă?

Gornicul: Vasile Ciortea.

Preș.: Ești rudă cu inculpata?

Gornicul: Cu cine?

Preș.: Cu femeia asta.

Gornicul: Ce să hiu?

Preș.: Neam, rudenie!

Gornicul (râde): Pe dracu! Doamne iartă-mă.

Preș.: Ești beat!

Gornicul: Nu înțeleg!

Preș.: Ai băut!

Gornicul: Am gustat o țără de rachiu că-mi era foame.

Preș.: Te-o suduit femeia asta?

Gornicul: D'apăi cum dară!

Preș.: Ce fi-o zis?

Gornicul: Da cine mai ține minte! Că are o limbă ca saghia, așa faie.

Inculp.: Da câte ni-ai zâs tu atuncea, numai în obrazul tău să hie!

Preș.: Taci femeie!

Inculp.: Păi dacă i vorba de suduit să spue el ce ni-o zâs și cum ni-o spăriat copchila.

Preș.: Nu ții minte ce fi-a zis femeia?

Gornicul: Păi, cum îi scris acolo, că eu n'am ținere de minte.

Preș.: Te-a suduit?

Gornicul: Poate că! Eu ce să zic, nu țin minte, da o scris acolo jandarul.

Preș.: Și ce pretenție ai?

Gornicul: Ce să am!?

Preș.: Ce vrei dela ea?

Gornicul (pufnește de râs): Nimica, ce să vreau că noi ne-am împăcat de-atunci.

Preș.: Auzi d-le comisar regal?

Comis. regal: În penal, împăcarea părților nu poate stinge acțiunea.

Apărătorul: Domnule președinte cer cuvântul.

Preș.: Domnule „apărător“, după ascultarea martorilor nu se mai pot ridica incidente. Așa-i procedura.

Apărător.: Nu ridic nici un incident. Vă rog să puneți o întrebare martorului.

Preș.: Ce întrebare?

Apărător.: Pe cine slujește și cine-l plătește?

Preș.: (către martor) Auzi!

Gornicul: Aud!

Preș.: Răspunde.

Gornicul: (sughită) Ce să răspund?

Preș.: Cine te plătește pentru slujba ce faci?

Gornicul: Satul.

Preș.: Cât îți dă?

Gornicul: Cinci lei de cap și tain. Da muerea asta nu mi-a plătit nici pe anul trecut.

Apărător.: Prin urmare, domnule președinte, vă rog să notați că gornicul este simbriaș al obștei nu-i funcționar la stat, județ sau comună; că, în această calitate, este un servitor al femeii Maria Moldovan și că ea, ca stăpână a gornicului, nu-l putea ultragia.

Președ.: (către gornic) Tu te simți ultragiat?

Gornicul: Nu știu ce-o hi aceia!

Președ.: Domnule comisar regal și așa-i tâmpit.

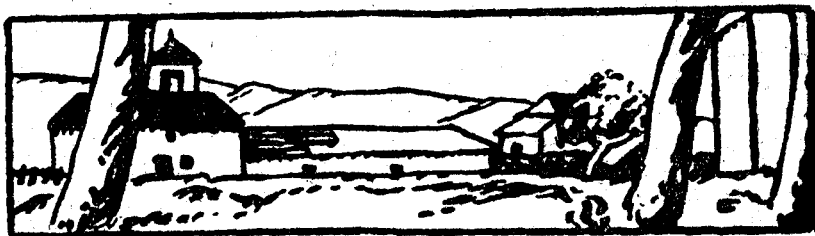
Comis. regal: Domnule președinte și onorat consiliu, abilitatea d-lui apărător încearcă să creeze o controversă juridică.

Preș.: Spanac! Ce controversă? Așa este un servitor al obștei? Este! Ți-a spus că n'are nici o pretenție? Este! S'a împăcat cu femeia? Este! Consiliul îi luminat și intră în deliberare!

Comis. regal: Trebuie să vorbească acuzarea și apărarea.

Preș.: Și ce-o să spuneți? D-ta ai să spui că femeia îi vinovată și apărarea că nu-i vinovată. Să zicem că ați spus, ca să nu mai pierdem timpul în zădar. (Sună clopotul). Consiliul intră în deliberare și trebuie să evacuați sala.

VLADIMIR NICOARĂ

Dictatura demagogiei

Așa se vede, că pentru partidul național-tărănist, subț a cărui cărmuire neroadă și vindicativă se găsește astăzi țara, puterea n'a fost nici de cum un mijloc, ci pur și simplu un scop. Oamenii noi din vechiul Regat, bastarzii răsăriți din popularitatea generalului Averescu, nu s'au întovărășit cu fruntașii răsulați ai comitetului de sută dela Cluj ca să pornească împreună la realizarea tangibilă a unui ideal de luptă. Nicio credință n'a pecéluit această legătură amorfă, pe care numai profitul electoral a legitimat-o și numai beneficiile guvernării o mai împiedică să se desfacă. Nicio credință!..

Opinia publică românească, a cărei naivitate a fost de atâtea ori înșelată, privește uluită, și parcă tot nu se dumirește, cum a fost cu puțință o asemenea păcăleală? Cum? Idolii adorați ai presei democratice din strada Sărindar au ajuns să ordone confiscarea ziarelor? Oratorii dela răspântii, cari tunau și fulgerau împotriva impozitelor, s'au prefăcut în cei mai cruzi inchizitori ai urgiei fiscale? Tribunii congestionăți ai libertăților publice amenință cu pușcăriă pe cei cari îndrăznesc să protesteze împotriva unui regim imbecil, semănător de dezastre? Să fie adevărat? Tiranii îngâmfăți de astăzi s'au prăsit din revoluționarii de ieri?

Puteți să vă cruciți cât veți poști în fața acestui respingător fenomen de parvenitism politic de cea mai autentică esență țigănească. (Vă aduceți aminte, desigur, care a fost primul act de guvernământ al țiganului ajuns împărat). Aveți chiar dreptul să vă indignați, până la limita pe care v'o permite legea alarmismului, toți cei cari ați fost înșelați cu jurăminte false de acești îmbogățiți ai votului universal. Mirați-vă, mușcați-vă degetele de necaz, blestemați în măsura în care v'ați aninat nădejțile de bărbăția generoasă a d-lui Iuliu Maniu, ați aplaudat geniul creator al d-lui Virgil Madgearu și v'ați încrezut în patriotismul fără de prihană a d-lui C. Stere.

Acești trei români, de-un sânge cam amestecat, trebuiau să sintetizeze înaintea tuturor noua expresie a democrației noastre naționale, contopind într-o nedespărțită treime năzuințele a trei frânturi de țară adunate sub același steag. Cel dintâi, d-l Iuliu Maniu, mirosind puțin a cafea din Budapesta, era crainicul duhului occidental desprins de prin târgurile Ardealului. Cel de-al doilea, d-l Virgil Madgearu, presărându-și doctrina sa țărănistă cu o priză de praf de pe căile Erzerumului, înfățișa tendința de înnoire a vechiului Regat, sătul de moravuri politice orientale. Cel de al treilea, înșfârșit, d-l C. Stere, răspândind în jurul său un puternic parfum de iust poporanist muscălesc, venea cu nimbul fals de martir al Basarabiei, de dragul căreia, pe vremea războiului, ne aruncase în tranșeele de pe Siret hotărâtele sale îndemnuri la dezertare...

(Las la o parte, dinadis, pe d. Ion Mihalache, învățătorul dela Topoloveni, a cărui cămașă albă a servit cu naivitate de paravan acestui menaj politic în trei, și care, nici astăzi, nu-i pe banca ministerială altceva decât un simplu figurant, inchipuindu-și, cu toate acestea, că șiretenia sa de țuicar muscelean își va lua într-o zi revanșa, cu vârf și îndesat).

Se poate vorbi, oare, despre o tovărășie de idei, sau măcar despre o potrivire de năzuințe, care să cimenteze între ele elementele constitutive ale trinității: Maniu-Madgearu-Stere? Aveau aceștia trei o zestre sufletească comună? Descindeau de pe aceleași culmi de gândire? Se îndreptau spre ispita acelorași năzuințe obștești? O, de-ar fi fost astfel, orice îndrăzneală le-ar fi fost justificată, orice jertfă le-ar fi fost sfințită, orice ambiție le-ar fi fost iertată. Convingerile lor înaintate ar fi găsit, desigur, potrivnici. Reformele lor, prea de timpuriu propuse, ar fi întâmpinat rezistență. Cochetăria lor imprudentă cu grupările de stânga, înlesnind primejdioase răsturnări sociale, ar fi fost cu energie combătută de paznicii credincioși ai ideii naționale... Dar, în sfârșit, am fi avut înaintea noastră niște vestitori fanatici ai unei alte lumi, ne-am fi războit cu o doctrină, iar triumful acesteia am fi știut, cel puțin, ce însemnează.

Din păcate (sau din fericire), nu s'a întâmplat așa. Actualii profitori ai puterii n'au fost apostolii unor vremuri noi. N'au crezut ceace spuneau și n'au avut nicio clipă intenția de a se ține de cuvânt.

Dl. Iuliu Maniu, acest produs mediocru al iezuitismului provincial, simțind cu șira spinării, că viitorul sa carieră politică în țara mărită depinde în întregime de abilitatea cu care va ști să manevreze pe suprafețe reduse, n'a nutrit alt gând, decât să mențină și pe mai departe vechia graniță dela Predeal, pentru a se putea crampona în mod permanent de putere, ca exponent exclusiv al Ardealului. Do vadă, că d. Iuliu Maniu n'a primit să fuzioneze cu niciunul din partidele care respingeau această concepție, și a sfârșit prin a prefera pe țărăniști, cari s'au resemnat să nu pună niciodată piciorul dincoace de Carpați, fără pașaport dela Blaj. La extremitatea cealaltă a arenei, d. C. Stere, această figură tragică a ocupației germane, a adop-

tat o tactică asemănătoare. S'a agăţat cu desnădejde de Basarabia, s'a improvizat purtător de cuvânt al mişcării regionaliste, a răscolit toate nemulţumirile, a afăţat toate patimile, le-a repezit cu perversitate asupra vechiului Regat, a ameninţat cu *afonomia* şi a încercat să se reabiliteze în viaţa publică a României-întregite cu arma şantajului separatist. Principiul unităţii a rămas, deci, să fi apărat, la mijloc, de d. Virgil Madgearu, acest mic biroucrat al urei, care, predestinat prin toate însuşirile sale intelectuale unei trude inutile şi obscure, s'a arătat dispus pentru orice mimetism moral, de dragul portofoliului ministerial cu atâta poftă râvnit.

Aventurieri ai zăpăcelii sufragiului universal, stăpânii de azi ai dumneavoastră au răsărit ca nişte ciuperci otrăvite din gunoiul minciunii, şi îşi inchipuiesc, că se vor putea menţine prin teroare. Mâna, care rispea făgăduieli la fiecare pas, se strânge pumn şi încearcă să vă lovească în obraz. Adulatorii de ieri au luat, adică, înfăţişare de călăi. Să se sperie cine nu-i cunoaşte. Să se indigneze cine a crezut în ei. Să dea înapoi cine se intimidează. Noi, cari i-am păscut atâta vreme; noi, cari le-am pipăit îndelung betuşugurile; noi, cari am descifrat demult iţele grosolane ale escrocheriei; noi nici nu ne indignăm, nici nu ne speriem, nici nu dăm înapoi.

Suntem în faţa unui desnodământ fatal. Demagogia nu putea să cârmuiască altfel. Prea mult a făgăduit, prea multe poşte a stârnit, prea multă desamăgire culege, pentru a mai găsi vreun alt mijloc de salvare decât terorizarea celor păcăliţi. Inconsecvenţa, prin urmare, nu-i decât aparentă. Partidul naţional-ţărănist nu-şi reneagă principiile, căci el n'a avut principii niciodată. Nu arde ceace a adorat, căci toate i-au fost perfect indiferente. Libertatea tiparului a fost respectabilă atâta vreme cât i-a îngăduit să-şi desfăşoare propagănda lui afăţătoare. Dările erau declarate insuportabile, atâta vreme cât un alt guvern se vedea nevoit să le ceară. Dreptul de întrunire era sacru, atâta vreme cât d. Al. Vaida avea nevoie să-şi plaseze ameninţările cu desfacerea pactului dela Alba Iulia. Până şi despre revenirea principelui Carol se putea vorbi, atâta vreme cât aceasta constituia un mijloc de presiune asupra Regenţei pentru a pune în fruntea trebilor publice pe d. Iuliu Maniu...

Când simte că i se apropie ceasul; când făgăduielile au ajuns la scadenţă; când falimentul bate la uşe, demagogia desmăţată se îmbracă în zale de finichea şi ameninţă cu dictatura. Nu ne vom înşela într'atâta, încât să asemuim această curtizană costumată ca pentru un sfârşit de carnaval cu însăş. Minerva, răsărind înarmată din creştetul unui teribil Jupiter tonans... N'avem orbul găinilor! Nedăm seama prea bine, că avem de-aface cu ultima scamatorie de bălci a unor vânzători de vorbe, cari, după ce au transformat democraţia într'o farsă pentru proşti, înscenează acum, ca pentru reprezentajia lor de adio, cea mai ridicolă parodie a firaniei.

Cine tremură în faţa acestor desnădăjduite răfoieli? Noi nu.

ALEXANDRU HODOŞ

GAZETA RIMATĂ

Urmașul lui Robespierre

sau

Protestul unui iacobin

Intr'un articol din ziarul „Universul”, d. Stelian Popescu a găsit puncte de asemănare între d. Iuliu Maniu și Robespierre.

*Stăteam visând la gura sobei,
Sfârșisem strașnicul articol,
Și măsuram în timp distanța
Dintre sinistru și ridicol...
Pe aripile 'nchipuirii,
Bătându-și joc de vreme, toți,
Se'ngrămădeau, să mă strivească,
Impertinenții sanchiloși;
Bastilia impresurată
Ardea cu flacări pân' la cer!
— Cum îl vedeți voi pe Ghiulucă
In haina lui Robespierre?*

Deodată răsări din umbră
Un fânăr înaintea mea;
Purta cravată de dantelă,
Dar ochiul lui, aprins, ardea.
Zâmbea... Dar gura lui crispată,
Dospită toată în venin,
Părea că mestecă blesteme:
Era făimosul iacobin!
L'am invitat, gentil, să șadă,
Dar el, c'un gest, m'a refuzat,
A scos un manuscris din vestă
Și astfel m'a apostrofat:

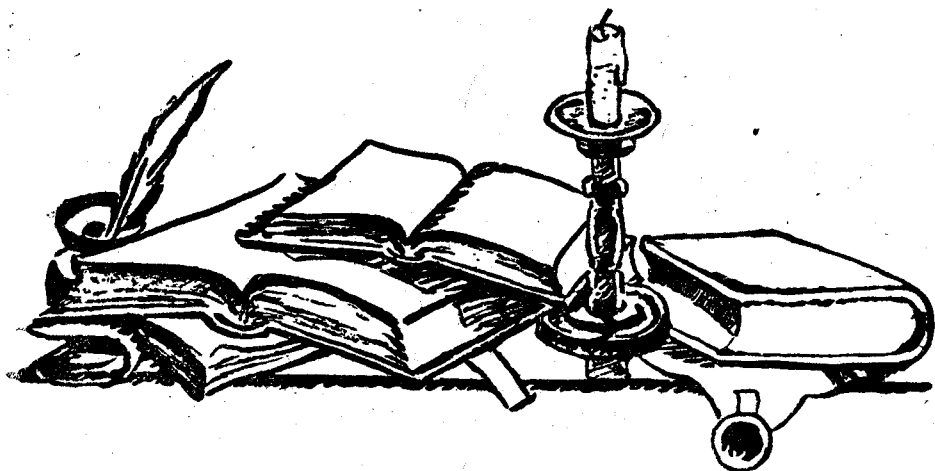
— „Sunt un proscris! Posteritatea
M'a osândit fără apel,
C'am fost un ucigaș de oameni
Și 'n fața morții-am fost mișel.
Pe cei mai buni ai mei tovarăși
I-am dat călăului Samson,
Ș'am aruncat subț ghilotină
Frumosul cap al lui Danton...
Am vrut să fiu stăpânul Franței
Prin spaimă, ură și omor,
Dar crima mea fu ispășită
Din plin, la 9 Thermidor...”

„Sunt un proscris! Nu aștept milă,
Și nici lui Stelian nu=i scriu,
Dar ce=i făcui anume, neică,
De mă compară cu Maniu?
Voi știți c'am fost Incoruptibil,
N'am pertractat la cotituri,
N'am aranjat vânzări de mine,
Și n'am expropriat păduri...
Eu nu mi-am pricopsit nepoții,
Nu m'am gândit să=i inzestrez; —
Permiteți-mi să ies din groapă:
Și 'n mod solemn să protestez!”

El dispăru, cu protestarea,
Eu rămăsei gândind, stînger:
— Să te compare cu Ghiulucă!...
Sărmanul meu Robespierre...

IACOB IACOBINUL

— Sanchilot în retragere —

ÎNSEMNĂRI

O demisie cu tâlc. — Demisia d-lui general Cihosky, ministrul armatei în guvernul d-lui Iuliu Maniu, domină actualmente întreaga situație politică, indicând în văzul tuturor punctul vulnerabil al cărmuirii național-șărăniste. Problema s'a pus față în față, fără posibilități de tranzacție. Un regim născut din demagogie, care disprețuiește îngrijorarea bunilor patrioți și a oamenilor de ordine lăsând frâu slobod propagandei anarhice în țară, trebuia să ajungă într-o zi în conflict cu cercurile conducătoare militare. O atmosferă surdă de ostilitate reciprocă aștepta numai momentul prielnic să izbucnească.

Incidentul petrecut la Opera din Capitală, cu prilejul aniversării unirii Basarabiei, e cunoscut. Câțiva agenți guvernamentali, profitând de indulgența regimului de astăzi față de toate epavele morale ale vieții noastre publice, au organizat o manifestație de simpatie pentru d. C. Stere. În semn de protestare, trei inspecitori ai armatei, d. d. general Mărdărescu, general Petala și general Rudeanu, au părăsit ostentativ sala, și, subliniind astfel atitudinea lor, nu s'au mai înapoiat la festival. Urmarea nu s'a făcut așteptată. D-l Iuliu Maniu a

cerut ministrului armatei, d-lui general Cihosky să pedepsească pe îndrăzneții șefi militari, cari au îndrăznit să-și manifeste sentimentele lor de dispreț pentru omul de încredere al guvernului actual în Basarabia. Răspunsul d-lui general Cihosky, care a avut să aleagă astfel între guvern și armată, a fost imediată sa demisie. Tâlcul acestui gest e mai adânc decât incidentul petrecut la o festivitate oficială.

Nici nu se poate mai lămurit.

Iată-ne, la o cotitură gravă a politicii interne. Regența are, încă odată, cuvântul hotărâtor. Va admite ca guvernul d-lui Iuliu Maniu să se reconstituie, fără ca armata să mai fie reprezentată în mijlocul lui, sau, cântărind toate consecințele și dându-și seama, că ultimele garanții de pază a ordinii în stat sunt năruite, va face gestul necesar înlăturând acest regim dezastruos, care, cu o metodă diabolică sau cu o totală inconștiență, — controversa nu-i interesantă, — subminează toate instituțiile pe care se reazămă apărarea țării în afară și înăuntru?

Așteptăm desnodământul crizei care a izbucnit.

Legea contra alarmismului. — Incolțit din toate părțile de vrăjmășia oamenilor de bine, speriat de urmările ușurinței sale, socotind că-și poate prelungi zilele printr'un act de volnicie ridicolă, guvernul dlui Iuliu Maniu a făcut să se voteze o lege polițistă contra alarmismului. În fața acestei rățoiei de ultimă oră, partidele de opoziție au avut ideia ingenioasă de a pune la încercare cufezanța național-țărănistă, călcând din prima zi dispozițiile draconice ale legii. În ziarul *Ordinea* au apărut câteva declarații ale dlui Octavian Goga, cari caracterizează limpede situația.

Directorul *Tării Noastre* a vorbit, mai întâi, de confiscarea ziarelor după congresul de deunăzi al partidului poporului :

— „Este un act de cea mai profundă imoralitate politică, din câte mi-a fost dat să văd în această țară.

Partidul care 10 ani a strigat în numele libertății de presă, isprăvește prin a o strânge de gât.

Strangularea aceasta e un gest paricid, fiindcă știți bine d. Iuliu Maniu și soții au intrat în politica românească grație rotațiilor din Capitală.

Au luat și alții măsuri represive față de presă, dar acelea mai întâiu se puteau justifica prin însemnătatea chestiunii de care era vorba și al doilea, ei nu-și făcuseră din teoriile libertare singura lor platformă de existență.

Intrucât mă privește, am confiscat ziare, dar nu am făcut-o niciodată pentru apărarea proprie, sau a guvernului din care făceam parte. Și apoi mai este ceva. Părerile mele asupra exagerărilor din presă erau bine cunoscute, pe urma sutelor de articole ce am scris. La guvern eram în continuitate normală a atitudinii din opoziție.

Certificatul meu de naștere politică n'a fost vizat în strada Sărindar, deci nu frângeam nici o grațitudine, ne având nici un angajament moral.“

Cât privește așa numita lege a alarmismului, concepută în dorința de a intimida pe adversarii regimului actual amenințându-i

cu pușcări, d. Octavian Goga a spus cuvinte tot atât de categorice :

— „Spunând adevărul întreg, eu nu văd în această lege decât svârcolirea de ultimă oră a unui guvern, care vrea să-și înlocuiască autoritatea, pe care n'o mai are, prin teroarea ce vrea s'o inspire.

Străduința este zadarnică, fiindcă lumea noastră poate descifra realitatea.

Cu cât gesticulează mai tare d. Virgil Madgearu, cu atât e mai inofensiv.

Eu legea o văd absolut inoperantă.

Termenii vagi, în care se vorbește de turburarea siguranței statului și a liniștii cetățenilor, prin impreciziunea lor s'ar putea transforma în nenumărate prilejuri de vexațiuni, dacă justiția țării s'ar preta la injoncțiunile unor muribunzi politici.

Dilema e simplă.

Ori ai autoritate și-atunci poți păzi ordinea din țară în cadrul legilor existente, ori nu ai autoritate și atunci ghilotina d-tale este fier vechiu, care te face caraghios.

Cu toate amenințările grandilocvente ale d-lui ministru de finanțe, sunt convins că legea d-sale nu va atinge pe niciunul din oameni politici ai opoziției, pentru că o asemenea operație necesită, pe lângă litera legii și anumite mijloace de execuție.

Eu nu insist cu deamănuntul asupra lor în mod binevoitor însă, îmi permit să atrag luarea aminte asupra protestării celor trei generali, inspectori de armată, care ne putând reconcilia sentimentul lor de buni români cu concepția guvernului, s'au văzut siliți să-și afișeze în mod public revolta.

Când am ajuns aici, atunci pentru guvern, în mod firesc, se pune mai mult problema elementară a grijei de pielea proprie, decât a primejdiei pe seama altora.

D. Madgearu, deunăzi la Camera, schițând gesturi dezordonate împotriva tuturor, amenința pe toată lumea spunând că își cunoaște „națiunea“.

Țare mă tem, că această retorică, pornită din impulsurile atavice ale unei geografii care nu ne aparține, va înăspri așa de mult tensiunea din țară, încât desnodă-

mântul, va sgudiv el „siguranța statului“ — etalată cu atâta inconștiență în legiferarea actuală a d-ului Iuliu Maniu.

Zilele viitoare voi avea prilejul să înfățișez opiniei publice părerile mele detaliate asupra valului de prostie care ne stăpânește azi.

Intr'o carte, de 500 de pagini, voi arăta publicului, sub titlul „Aceiaș luptă: Buda-pesta-București“, — motivele nenorocirii în care se sbate țara.

Anunț pe d. Iuliu Maniu că sunt gata să merg la pușcărie, ca reinviind acolo amintirile Seghedinului unde am fost, să pot râde cu hohot de capriciile destinului și să aștept cu seninătate prăvălirea pigmeilor de azi, după prăbușirea tiranilor de ieri.

Noi nu credem însă, că d. Iuliu Maniu, pigmeul de azi, a cărui atitudine a fost așa de supusă față de tiranii de ieri, se va fi transformat ca prin farmec din slugă supusă a Habsburgilor în stăpân autocrat al României-întregite. Pentru asemenea respingătoare profesione se cer, oricum, unele însușiri virile.

Biserica și statul. — Fiindcă dl Valer Moldovan face parte din tabăra național-țărăniștă, și fiindcă național-țărăniștii se găsesc la guvern, Universitatea din Cluj s'a grăbit să-i ofere o catedră juridică. Advocatul mediocru dela Turda, ale cărui lucrări de specialitate zadarnic le vom căuta în rafturile bibliotecii, a fost săltat pe trambulina politicii până la cea mai înaltă treaptă a învățământului superior cași celălalt avocat, și mai obscur, dela Dicio-Sânmartin, care s'a pomenit profesor de drept constituțional fiindcă destinul l-a născut nepot al d-ului Iuliu Maniu. (Opere complete: un calendar pentru popor).

Asemenea gesturi impudice față de cultura românească, înjosită astfel până la umilință, au fost posibile în epoca tulbură a Consiliului dirigent, dar nădărdiuam că în vremuri normale, ele nu se vor mai re-

pta. Dl Iuliu Maniu a revenit, însă, la cărmă. Se mai poate vorbi de vremuri normale?

Revista *Societatea de Mâine* a publicat lecția de deschidere a cursului d-ului Valer Moldovan. Cu acest prilej ne-a fost dat să cunoaștem și unele păreri politice ale dumisale, căci noua lumină a Universității din Cluj, chemată să predea dreptul canonic, s'a apucat, în lipsă de alte cunoștințe, să facă profexii asupra legăturilor necesare dintre biserică și stat. Dl Valer Moldovan (care mai ocupă și demnitatea de subsecretar al Cultelor) are în această privință opinii foarte ciudate. Dăm mai jos proza dascălului improvizat, ccrând iertare cititorilor pentru toate poficnelile stilistice, pe care suntem nevoiți să le găzduim aci:

— „Ultima fază al evoluției raportului dintre biserică și stat a fost cea întâmplată, am putea spune sub ochii noștri, *înțelegem sistemul de separație parțială sau integrală.*

Linia aceasta de evoluție, care începe dela o stare de identitate și continuă, după o diferențiere a celor două organisme, întâi prin o fază lungă de infimitate snu unitate, pentru a sfârși într'o separație completă, ne dă concomitent și răspunsul la întrebarea, în ceace privește tendința din viitor a acestui proces de evoluție.

Această tendință e în perfectă armonie cu celebra lege a evoluției a lui Herbert Spencer în înțelesul căreia evoluția atât în lumea organică, cât și în cea socială nu e altceva decât un continuu proces de diferențiere dela omogen spre eterogen.

Raportul dintre biserică și stat al viitorului e acel al separației integrale.

Și aceasta nu numai pentru că acest sistem a fost deja adoptat de cele mai avansate democrații ale Americii și în parte și ale apusului european, ci pentru că el e un postulat al unei legi de valoare universală: legea evoluției.

Nici cel mai aprins anticlerical, nici tovarășul Stalin, care încearcă să răstignească în Rusia pentru a doua oară pe Isus, n'ar șine un alt limbaj. Dl Valer

Moldovan, nu numai că prevede apropiata separație a bisericii de stat, nu numai că o găsește în perfectă armonie cu legea lui Herbert Spencer, dar o încadrează într'un proces de diferențiere pe urma căruia națiunile sunt destinate să-și piardă omogenitatea lor.

Ce-a voit să demonstreze Herbert Spencer și ce a priceput dl Valer Moldovan! Din pricina acestei confuzii ne-am ales cu această ieșire împotriva creștinismului, — care, dacă nu vă supărați, a realizat o desăvârșire dela eterogen la omogen, — și cu această teorie, pecetluită de mărturisirea de două ori oficială a ministrului vorbind de pe catedră, că statul și biserica vor trebui să se despartă, urmând drumuri deosebite.

Această părere, care contrazice întrecaga noastră tradiție națională, lovește de-a dreptul în interesele noastre de viitor și distonează cu năzuințele țării întregi, nu putea să iasă decât din capul unui dușman al credinței noastre strămoșești sau din acela al unui semidoct zăpăcit.

Din simpatie pentru dl Valer Moldovan înclinăm spre a doua presupunere.

În codrii Ardealului. — Stăpânii de astăzi ai României-întregite, — după, după expresia dlui Octavian Goga, au ajuns la înfundări de voturi prin demagogie, — s'au repezit cu nădejde și asupra pădurilor Ardealului, operând, ca să zicem așa, ca în codru.

În decurs de câteva luni, ce recoltă bogată! Tranzacția cu d. Mauriciu Tischler în munții Apuseni, negustoria cu deciziile de improprietăre din județul Ciuc, o afacere asemănătoare cu păduri în Maramureș, iar acum, de curând, lovitura cu schimburile dela Făgăraș. Vor mai fi și altele, dar nu s'au aflat încă.

Un adevărat jaf organizat se deslănțuie asupra averii publice. Zeci de mii de iugăre, în valoare de sute de milioane, alcătuind faimoasele rezerve de stat din pricina cărora am avut să ne judecăm cu optanții maghiari, au fost vândute pe subt mână,

împărțite la partizani, schimbate cu terenuri defrișate, în disprețul tuturor legilor și cu o cutezanță demnă de un delicvent consumat.

Toate aceste potlogării în stil mare, cari îl copleșesc acum pe d. Ion Mihalache ca o avalanșă enormă de murdării, s'au săvârșit subt ocrotirea direcției a dlui Aurel Dobrescu, prea cunoscut cititorilor *Țării Noastre* mulțumită altor isprăvi mai vechi. Actualul guvernator al Ardealului a lăsat amintiri atât de adânci la ministerul Domeniilor, încât judecătorul de instrucție însărcinat să facă lumină în acest labirint de escrocherii, va avea mult de furcă.

S'a găsit, după cât se pare, și un țap ispășitor, un fost redactor al *Adevărului* (se putea altfel?), anume Tiberiu Vornic Oprea, cumnat cu d. Mihai Popovici, și, deci, cu d. C. Sărățeanu. Ca să se salveze pe sine, d. Aurel Dobrescu s'a plâns, cum se știe, că acest Tiberiu Vornic Oprea, abuzând de încrederea pe care i-a acordat-o, s'a apucat să falsifice deciziile de improprietăre cu pădure, cari au fost apoi negociate prin samsari și cedate unor cunoscuți întreprinzători de afaceri forestiere.

Așa-o fi, dar chestiunea mai are nevoie de oarecari lămuriri. Sunt, în primul rând, unele potriveli suspecte și mai sunt, apoi câteva împrejurări, cari complică lucrurile. Să întrebăm:

1. Pentruce numitul Tiberiu Oprea Vornic, atașat de presă al guvernului actual la Madrid, n'a fost adus în țară, pen'ru a fi pus la dispoziția justiției? Unde se găsește inculpatul, de ce nu i s'a cerut extrădarea și cine are interes să rămână departe de țară?

2. Pentruce nu se cercetează cu experți grafici semnăturile de pe deciziunile de improprietăre cu păduri de ale statului, cari au servit de bază hoției? De ce această ezitare de a se stabili precis dacă Tiberiu Oprea Vornic a falsificat cu adevărat, sau dacă, așa cum afirmă soția sa, a fost autorizat să iscălească în locul dlui Aurel Dobrescu? În fine, pentruce nu se clarifică din punct de vedere penal și acele

decizii ale dlui Aurel Dobrescu despre care se știe cu certitudine că nu sunt false?

Intrebările, recunoaștem, sunt cam alarmante. Am călcat, poate, legea dlui Virgil Madgearu. Nu-i nimic. Ar fi pentru noi o mare cinste, când Tiberiu Oprea Vornic se plimbă liber în Spania, să intrăm, pe această chestiune, noi, la pușcărie!

Un alarmist. — Duminică trecută s'a ținut la Atheneul din Capitală o mare întrunire publică, unde profesori universitari, foști comandanți militari în război, intelectuali din afară de partidele politice, au înfierat complicitatea odioasă a unui guvern criminal, care stă cu brațele încrucișate în fața acțiunii de bolșevizare a Basarabiei.

Printre telegramele de adeziune, a fost vocat un entuziasm unanim aceea a dlui general Dragu dela Chișinău, având următorul cuprins:

„Ateneul „Chișinău“, sentinelă care veghează la Nistru, salută cu entuziasm marele meeting național, organizat de dvs. spre a protesta contra propagandei criminale care se lățește pe pământul românesc dintre Prut și Nistru.

Vă asigurăm, că vom lupta din răsuțeri contra tuturor dușmanilor neamului nostru ca să nu se știrbească cu nimic patrimoniul sfânt al românismului din Basarabia.“

D. general Dragu, care mai este și comandantul corpului de armată din Chișinău, confirmă, deci existența „propagandei criminale“ pe pământul Basarabiei, ceea ce guvernul neagă cu orice ocazie. Cu alte cuvinte, d. general Dragu trebuie trecut în rândul alarmiștilor. Poate va fi chiar arestat, judecat și închis pentru această crimă.

Dar cine va apăra atunci frontiera dela Nistru?

Dezertorul Moldovan, guvernatorul d-lui Iuliu Maniu, de sigur.

Politica lui Frantz Josef. — Fostul director al arhivelor curții dela Viena,

dr. Schlitter, a ținut de curând o conferință în capitala Austriei, căutând să caracterizeze personalitatea și politica fostului suveran al monarhiei habsburgice.

Dr. Schlitter a petrecut ani de zile în imediată apropiere a împăratului, cunoscând astfel în amănunt dedesupturile politicii austriace în ultimii ani de existență a imperiului. El pretinde că Frantz Josef s'a considerat întotdeauna ca un *principe german* și că vrăjmășia față de Germania, cu toate consecințele ei (1866) i-a căzut foarte greu. În fond, împăratul avea sentimentul unui suveran autocrat, parlamentele fiindu-i totdeauna antipatice. De aci și dușmănia lui contra fostului partid liberal, pe care a reușit să-l distrugă în cele din urmă, dușmănie isvorâtă din refuzul acestui partid de a-i acorda creditele pentru ocuparea Bosnici.

Chemând pe Taaffe în fruntea ministerului și menținându-l multă vreme la putere, partidul liberal persecutat de acesta s'a desmembrat. Taaffe, ca și împăratul, desprețuia parlamentul și partidele politice. Că împăratul a favorizat în urmă introducerea votului universal, explicația o găsim în dorința sa de a atenua rivalitățile dintre naționalități. El ar fi dorit — spune Schlitter — să introducă și în Ungaria votul universal, pentru a pune capăt regimului magnaților unguri, s'a lovit însă de refuzul categoric al acestora, stăpâni atotputernici dincolo de Leitha.

Despre atitudinea împăratului în timpul războiului, Schlitter preinde că împăratul, ca și regele Carol al României, prevedea *prăbușirea monarhiei*. Din acest motiv a și fost, în timpul războaielor balcanice, pentru o politică de împăciuire.

Declarația de război i-a fost smulsă, prin asigurarea că războiul se va localiza între monarhie și Serbia. Împăratul avea încredere în bravura trupelor, nu însă și în comandament, pe care îl considera incapabil. Dezastrele din anul 1914 l-au întărit în această părere, făcându-l să pronunțe critici severe la adresa generalilor.